

Univerzita Karlova v Praze

Filozofická fakulta

Ústav Dálného východu

Dějiny a kultury zemí Asie a Afriky

Teze disertační práce

Obraz ženy v japonské populární kultuře 2. poloviny 20. století

Image of Woman in Japanese Popular Culture in the 2nd half of the 20th century

Anna Křivánková

školitel: doc. Ing. Jan Sýkora, M. A., Ph.D

2016

OBSAH

1. ÚVOD	8
1.1 Obecný úvod a výzkumný záměr	8
1.2 Struktura práce	10
1.3 Přehled a zhodnocení literatury	10
1.4 Metodologie	12
1.5 Poznámky	15
2. Genderové stereotypy v kontextu populární kultury	16
2.1. Gender a stereotyp	16
2.1.1 Uchopení genderových stereotypů z hlediska japonské sociologie	18
2.2 Genderové stereotypy a populární kultura	19
2.2.1 Proměny chápání populární kultury ve 20. století	19
2.2.2 Populární kultura coby nástroj genderové stereotypizace	20
3. Dobrá žena a moudrá matka jakožto ideál japonského ženství	23
3.1 Společensko-právní postavení japonské ženy	23
3.1.1 Vývoj společensko-právního postavení japonských žen do roku 1868	23
3.1.2 Společensko-právní postavení japonských žen v období 1868–1945 a první vlna boje za ženská práva	31
3.1.3. Společensko-právní postavení japonských žen ve 2. polovině 20. století	35
3.2. Ideál rjósai kenbo v moderní japonské společnosti	39
3.2.1. Změna pohledu na roli ženy v rámci rodiny i společnosti v období Meidži (1868–1912) a vznik ideálu rjósai kenbo	39
3.2.2 Ideál ženy a matky v japonské společnosti v první polovině 20. století	43
3.2.3 Sengjó šufu – ideál dobré ženy a moudré matky 2. poloviny 20. století	47
3.3. Ideál dobré ženy a moudré matky v populární kultuře 2. poloviny 20. století	52
3.3.1. Tanomošii haha a utvrzování tradičních genderových rolí v japonských televizních seriálech	52

3.3.2 Stereotyp dobré ženy a moudré matky v japonském komiksu 2. poloviny 20. století	55
3.3.3 Případová studie – prvky ideálu rjósai kenbo v dívčím komiksu	60
4. STEREOTYPNÍ ZOBRAZOVÁNÍ PRACUJÍCÍ ŽENY V KONTEXTU JAPONSKÉ populární kultury	64
4.1. Vývoj postavení žen na japonském pracovním trhu ve 20. století	64
4.1.1 Období Meidži a Taišó – zrození šokugjó fudžin	64
4.1.2. Poválečný ekonomický růst a proměna pozice žen na pracovním trhu	69
4.1.3 Zákon o rovných pracovních příležitostech a vzestup žen na manažerských pozicích	72
4.2 Pracující žena v kontextu japonské společnosti	75
4.2.1. Šokugjó fudžin mondai – problematizace pracující ženy	75
4.2.2 Pracující japonská žena coby součást dominantní ideologie	79
4.2.3 Career woman, syndrom croissant a hledání kompromisu	84
4.3 Obraz pracující ženy v japonské populární kultuře 2. poloviny 20. století	87
4.3.1 Genderová stereotypizace pracujících mužů a žen v kontextu japonské populární kultury	87
4.3.2 Negativní stereotypizace pracující ženy v japonském komiksu 2. poloviny 20. století	90
4.3.3 Případové studie – různé typy pracujících žen	96
5. STEREOTYP LESBICKÉ ŽENY V KONTEXTU JAPONSKÉ POPULÁRNÍ KULTURY	110
5.1 Uchopení ženské homosexuality v japonském odborném diskurzu	110
5.1.1 Ženská homosexualita jako patologický jev	110
5.1.2 Formování odborného názoru v Japonsku na přelomu 19. a 20. století	113
5.1.3 Proměny chápání ženské homosexuality ve 2. polovině 20. století	115
5.2 Vytváření negativního stereotypu lesbické ženy v kontextu japonské společnosti	118
5.2.1 „Objev“ a problematizace ženské homosexuality v Japonsku	118
5.2.2. Rezubian jako produkt pornografizace ženské homosexuality	123
5.2.3 Gay boom a snaha o vymanění se z negativního stereotypu	126

5.3 Stereotypní zobrazování ženské homosexuality v japonské populární kultuře 2. poloviny 20. století	128
5.3.1 Stereotypní zobrazování lesbické ženy – agresivní svůdkyně v seinen manze	128
5.3.2. Stereotypní zpodobňování lesbických dvojic v šódžo/džosei manze 20. století	135
5.3.3 Případové studie – lesbická protagonistka jako netvor, oběť i hrdinka	141
6. ZÁVĚR	155
7. Obrazová příloha	158
8. zdroje	181

Teze

V lidské společnosti odedávna dochází ke střetům mezi reálnými a institucionalizovanými hodnotami, a jedny z nejčastějších takovýchto střetů se týkají genderových stereotypů a rolí, tj. představ a předsudků týkajících se vlastností a chování jednotlivých pohlaví, jež jsou dosud pevně zakořeněny v obecném povědomí i institucích, takže jedinci, kteří se jim vymykají, se i dnes nezdálo by stávají předmětem odsouzení. Střetávání reality s genderovými stereotypy představují celosvětový problém, který je nejvíce pocíťován v kulturách, kde je genderová diferenciaci silně zakotvena v kulturních vzorcích, jako je tomu např. v Japonsku, kde muži – avšak především ženy – čelí v otázce dodržování zažitých genderových norem poměrně velkému společenskému tlaku.

Pojmy jako genderové role a genderové normy jsou součástí dnes již obecné myšlenky, že kromě biologického pohlaví má na utváření lidské identity zásadní vliv i okolí. Genderové role si jedinci osvojují skrze tzv. genderovou socializaci, tj. především od rodiny, stejně starých jedinců ve svém okolí (a v současnosti samozřejmě i skrze masová média) pomocí tzv. mechanismů sociálního učení, za jehož základní formy lze považovat tzv. sociální zpevnování, imitaci a identifikaci. Podle této teorie je osobnost každého jedince utvářena procesem zvaným *socializace*, tj. postupnou přeměnou člověka jakožto biologického tvora ve společenskou bytost. Velmi tedy záleží na tom, jaké nastavení ve společnosti panuje, a nakolik je okolí tolerantní k případným odchýlkám od dominantní ideologie.

Jak již bylo řečeno, hrají v tomto procesu významnou roli i masová média a s nimi spojená populární kultura (zejména televizní seriály a komiksy); od počátku svého rozšíření v 1. polovině 20. století se setkávala s tvrdou kritikou ze strany intelektuálních elit, mj. příslušníky Frankfurtské školy, kteří je považovali za ideologický nástroj majetných vrstev, zatímco chudé konzumenty masových médií měli za pasivní loutky snadno ovladatelné buržoazií. Přestože tyto názory byly v průběhu 2. poloviny 20. let minulého století alespoň z části překonány, staly se základem pro feministickou kritiku, která masmédia a kulturu s nimi spojenou vinila z utužování mnoha genderových stereotypů. Americká socioložka Gaye Tuchman v 70. letech formulovala tzv. hypotézu zrcadlení, podle které média reflektovala dominantní společenské hodnoty a stanoviska (včetně genderových stereotypů), a zároveň měla sloužit jako významný prostředek procesu socializace. Podle Tuchman média v souladu

s dominantními společenskými hodnotami propagují určité kladné i záporné stereotypy, případně vědomě opomíjejí reprezentaci určitých identit, takže pak na základě pohlaví, věku, rasy, sexuální orientace apod. dochází k tzv. symbolické anihilaci prostřednictvím tří forem negativní reprezentace: opomíjení, trivializaci a odsouzení. Tato trojice form negativní reprezentace se z velké části týkala právě žen, které byly v 70. letech v americkém televizním vysílání v určitých rolích téměř zcela opomíjeny (např. jako odbornice v profesním oboru tradičně spojovaném spíše s mužskou kompetencí – tj. jako lékařka, právnička apod.), a pokud v těchto rolích přece jen reprezentovány byly, šlo spíše o negativní obraz sestávající se z trivializování jejich schopností, či odsuzování za postoje neslučující se s tradičními genderovými rolemi. V průběhu dalších desetiletí byla tato teorie dále rozvíjena, a přestože role médií v socializačním procesu je nesporná, někteří teoretici – mj. John Storey či John Thompson – stále více poukazovali na skutečnost, že masová média (a jejich prostřednictvím i populární kultura) mají též značný potenciál k subverzi, tj. k podvracení a boření negativních stereotypů (včetně genderových). I z toho důvodu se tato práce zabývá právě stereotypizací v kontextu populární kultury, zejména japonského komiksů, který je ve své zemi považován a velmi mocné médium. Pro feministickou kritiku mediálního obsahu je zhusta využíváno kvalitativních i kvantitativních metod (často kombinace obojího), a to včetně sémiotické analýzy, která je zvláště vhodná pro studium komiksového materiálu. Komiks obecně je považován a nositelem dvou provázaných znakových systémů (tj. textu a obrazu), které lze úspěšně zkoumat na denotativní i konotativní úrovni. Obzvláště japonský komiks (*manga*) se vyznačuje různými výjimečnými kódy (mj. specifickými znaky či sofistikovanou symbolikou), které lze dobře využít ke studiu stereotypů.

K vysledování genderových stereotypů v japonské populární kultuře je ovšem nejprve třeba dojít k poznání, jak se vyvíjely jednotlivé genderové role, tj. analyzovat společensko-právní postavení žen (a do značné míry i mužů) v historickém kontextu. Ze studia množství sekundárních pramenů je zřejmé, že japonská kultura byla již ve starověkém období pod silným kulturním vlivem buddhismu a konfuciánského učení. V obou těchto systémech lze vysledovat koncept *danson džohi*, tj. nadřazený (až pohrdavý) postoj mužů vůči ženám, založený ponejvíce na víře v přirozenou nadvládu mužského principu. Tato filozofie v průběhu starověku a středověku našla živnou půdu i v Japonsku, zejména mezi příslušníky samurajské třídy a šlechty, kde pod vlivem nových zákoníků inspirovaných tchangským právním systémem ženy postupně ztrácely svá práva (mj. dědické právo,

možnost rozvodu manželství aniž by žena ztratila všechn svůj majetek apod.). V období tokugawského šógunátu (1603-1867) pak značně stoupla obliba neokonfuciánství, což mělo za následek ještě další zhoršení společenského postavení žen (tj. zejména těch samurajských, neboť prostý lid nebyl vázán stejnými povinnostmi jako samurajská třída), které nyní nesměly oficiálně vlastnit majetek ani vystupovat jako svéprávný subjekt. Žily nyní (přínejmenším formálně) v područí tzv. trojí poslušnosti, čili nejprve zcela v moci otce, poté manžela a v případě ovdovění nejstaršího syna.

Tato situace se změnila až s pádem tokugawského šógunátu a návratem císařské moci v roce 1868, kdy začalo překotné budování Japonska coby nového, moderního státu schopného konkurovat západním civilizacím v mocenském boji o hegemonii v jihovýchodní Asii. Osvícení intelektuálové a obdivovatelé jako Jukiči Fukuzawa, Arinori Mori a zejména Masanao Nakamura se v rámci modernizace (a též značné westernizace) zasazovali o zlepšení rodinného i společenského postavení žen, jelikož se domnívali, že vzdělané a veřejně činné ženy jsou pro úspěch národa klíčové. Z těchto myšlenek také vzešel koncept *rjósai kenbo* – středostavovský ideál „dobré ženy a moudré matky“, částečně inspirovaný západním kultem domácnosti, v jehož rámci byly jasně vymezeny sféry působnosti obou pohlaví: muž měl být činný venku a podílet se na rozkvětu státu, žena měla činit to samé skrze odborné vedení domácnosti a především výchovu dětí, neboť Nakamura se domníval, že ženy jsou dětem přirozeně dobrými vychovatelkami a mají „mateřský instinkt“ (*ikudži honnó*), což bylo v přímém rozporu s neokonfuciánským učením, které si sice žen vážilo coby rodiček, ale vychovatelství a jejich silnou stránku nepovažovalo. Přestože tento nový ideál ustanovil pro ženy přísný genderový stereotyp, je možné považovat jej a pozitivní přínos, neboť kromě zvýšené společenské prestiže přinesl ženám poprvé možnost systematického vzdělávání na celostátní úrovni.

Přibývající počet středoškolsky i vysokoškolsky vzdělaných žen v pozdním období Meidži (1868-1912) však přinesl i nečekaný obrat v podobě tzv. *šokugjó fudžin* neboli pracujících žen, které se odvážily do „vnější sféry“ a využily svých nově nabytých vědomostí k získání pracovních míst písařek, telefonistek či bankovních úřednic. Jejich samostatnost vzbuzovala u veřejnosti velké obavy o jejich mravnost. Výsledkem byl zvýšený dohled vlády nad osnovami dívčích škol, které byly nyní využity k ideologické indoktrinaci – ideál *rjósai kenbo* se na přelomu století (tj. v období dvou válečných konfliktů klíčových pro rozvoj japonského národního sebeuvědomění) stal symbolem sílícího nacionalismu. Ženy se jakožto matky

budoucích vojáků měly zasazovat o vlasteneckou výchovu a rozením dalších dětí přispívat k dobovému heslu *fukoku kjóhei* (bohatá země, silná armáda). Tento obrat přitom přišel ve stejnou dobu, kdy japonská společnost objevila nové nebezpečí v podobě homosexuálních žen (*džosei dóseiaiša*). Westernizace tedy měla na japonské ženy trojí zásadní dopad – západní ideje částečně dopomohly k vytvoření ideálu *rjósai kenbo*, moderní západní vzdělání umožnilo vznik *šokugjó fudžin* a západní sexuologie stvořila „homosexuální ženu“, neboť koncept homosexuality coby patologického problému do té doby v Japonsku vůbec neexistoval. V období Taišó (1912-1926) a prvním desetiletí éry Šówa (1926-1989) se situace příliš nezměnila: zatímco ideál dobré ženy a moudré matky byl i ve své nacionalistické podobě obecně veleben, na pracující ženy veřejnost nadále nahlížela nedůvěřivě a schvalovala jejich činnost pouze v kontextu špatné ekonomické situace, případně ještě v rámci tzv. *hanajome šúgjó*, tj. získávání zkušeností pro pozdější sňatek a mateřství. Homosexuální ženy pak byly považovány za abnormální a choré, především pokud šlo o vztahy zvané *ome no kankei*, kterými japonští sexuologové na základě teorií Havelocka Ellise rozlišovali mezi pubertálním poblouzněním a tzv. pravou inverzí.

Ideál *rjósai kenbo* sice nakonec nepřežil konec druhé světové války a pro svou spojitost s válečnou propagandou zmizel z oficiálních školních osnov, ale ideál mateřství a péče o domácnost se úspěšně vtělil do poválečného konceptu *sengjó šufu*, tj. profesionální ženy v domácnosti. Pracující ženy, jejichž počet díky stále lepšímu vzdělávání prudce stoupal, sice přestaly být novotou, ale většina žen v období ekonomického zázraku odcházela ze zaměstnání kolem 25 roku života, aby se naplno věnovala rodině. Žen ve vedoucích pozicích bylo pomálu a ty, které se snažily skloubit rodinný život i práci, většinou musely čelit šikaně na pracovišti (mj. ve formě tzv. *katatataki, mata hara* apod.) i nepochopení svého okolí. Lesbické ženy byly nadále považovány za nemocné (především protože se protivily svému „přirozenému“ údělu) a homosexualita byla obecně stigmatizována.

Z výše uvedeného je tedy patrné, že japonská společnost od poloviny 19. století směřovala ke společenskému uspořádání založenému na striktní dělbě práce podle pohlaví a silnému povědomí o genderových rolích. Této situaci odpovídal i obraz žen v dobové populární kultuře jak jej popisují výsledky výzkumu Jasuko Muramacu: manželky a především matky dominovaly televizním seriálům 60. a 70. let v podobě jednoznačně pozitivního stereotypu *tanomošii haha* (spolehlivá matka), zatímco ženy hledající štěstí mimo rodinný kruh byly tzv. *taeru onna* neboli trpící ženy; pracujících žen bylo na obrazovce relativně

mnoho, avšak většinou šlo o příslušnice „ženských profesí“ (zdravotnice, učitelky, kadeřnice) a případné profesionálky (manažerky, majitelky podniků) bývaly buďto trivializovány jako nekompetentní či odsuzovány jako příliš drsné a neženské „kariéristky“. Lesbické ženy zažívaly fázi opomíjení – mainstreamová média je téměř až do konce 20. století ignorovala, takže se skrze tuto symbolickou anihilaci staly pro společnost zcela neviditelnými. Výjimkou byly jen lechtivé pánské časopisy či erotické filmy, kde postupně vznikl spíše negativní stereotyp *rezubian* – tj. lesbické ženy chovající predátorské úmysly vůči heterosexuálním ženám.

Ze sémiotické analýzy dobových pramenů (především komiksových seriálů z produkce nakladatelství Kódanša, tj. magazíny *Móningu*, *Afutanún*, *BE LOVE* apod.) vyplynulo, že japonské komiksové seriály nejrůznějších žánrů pro chlapce, dívky i dospělé čtenáře podávaly o různých typech žen podobné svědectví jako televizní seriály a další popkulturní produkty. Matky oplývajícími tradičními „ženskými vlastnostmi“ (*futoku*) jako laskavost (*jasášisa*), odolnost (*gaman*) a sebeobětování (*džiko seigi*) byly obecně vnímány pozitivně, ať už skrze melodramatický žánr *hahamono* z 50. let, či pozdější promítání těchto klasických mateřských vlastností do charakterů běžných protagonistek komiksových příběhů, zejména v dívčím superhrdinském žánru (*mahó šódžo*) z přelomu 80. a 90. let 20. století. Oproti tomu komiksové hrdinky coby pracující ženy byly velmi vzácné – na rozdíl od mužských hrdinů, kteří byli často znázorňováni jako sebevědomí a neporazitelní byznysmeni. Přesto se však v 90. letech našly dvě výrazné výjimky v podobě protagonistek úspěšných seriálů *Kono hito ni kakero* (Spolehlivá žena, 1993-1997) a *Fucucukasugiru jome desu ga* (Šíleně neschopná snacha, 1996-1998), které citelně nabouraly negativní stereotyp *taeru onna*, jelikož obě našly smysl svého života v práci a nikoliv v mateřství. Ani jedna přitom není popsána jako necitelná či sobecká, a protagonistka druhého jmenovaného příběhu dokonce úspěšně skloubila mateřství i kariéru na plný úvazek, což byl na svou dobu relativně nevídaný jev. V případě stereotypizace pracujících žen tedy komiks projevil určitý potenciál k subverzi zažitých negativních stereotypů.

Podobně a možná ještě výrazněji lépe si toto médium vedlo i v případě lesbických žen: přestože v 70. letech převládaly negativní stereotypy (sexuální predátorka v časopisech pro chlapce a tragické dívčí komiksy o velice heteronormativně pojaté lesbické lásce, která vždy končila tragicky, komiks alespoň věnoval existenci lesbických žen pozornost, kterou jim mainstreamová média upírala. Na přelomu 80. a 90. let se pak v rámci komiksu pro mladší i

dospívající dívky projevilo několik radikálních případů jednoznačně pozitivních lesbických protagonistek, především v superhrdinském seriálu *Bišódžo senši Sérá Mún* (Překrásná bojovnice Sailor Moon, 1991-1997).

Dominantní ideologie stavící na tradičních genderových stereotypech tedy byla po celou 2. polovinu 20. století patrná i v kontextu populární kultury. Japonský komiks coby její produkt vykazoval nepopíratelný sklon k reflektování této dominantní ideologie a pravděpodobně sehrál značnou roli v socializaci svých konzumentů. Na druhou stranu však prokázal i potenciál k její subverzi, a to způsobem, které až do konce první dekády 21. století jiná japonská popkulturní média (zejména televizní seriál) nenapodobila. Neustále se vyvíjející situace v japonské společnosti přitom poukazuje na další prohlubování rozdílů mezi realitou a očekáváním stanovenými tradičními genderovými rolemi, a i z toho důvodu (stejně jako z hlediska neustále se vyvíjejících médií) je nutné věnovat se tomuto tématu i nadále a z rozdílných perspektiv, např. hloubkovou analýzou názorů japonských i zahraničních recipientů japonské populární kultury.

Primární prameny:

Komiksové seriály:

- Akizuki, Risu (2003): *Tokuen OL Šinkaron: Haru* (Tokio: Kódanša)
Arijoši, Keiko (1997): *Apurózu*, sv. 1-3 (Tokio: Akita šoten)
Cudžimura, Hiroko (1985-1986): *Tekireiki no onna-tači e*, sv. 1-2 (Tokio: Kódanša)
Cukumo, Mucumi (2001): *Gekka bidžin – Moonlight Flowers* (Tokio: Šúeiša)
Čiba, Tecuja (1997): *Mama no baiorin* (Tokio: Hómuša)
Ogimaru, Masako (1996-1998): *Handžuku resutoran*, sv. 1-7 (Tokio: Kódanša)
Endó, Hiroši (1998-2008): *Eden: It's an Endless World*, sv. 1-18 (Tokio: Kódanša)
Fukami, Džun (1989-1997): *Waru*, sv. 1-37 (Tokio Kódanša)
Fumicugi, Kjóko (1991): *Abunai dokutá* (Tokio: Kódanša)
Haruno, Nanae (2000): *Pieta*, sv.1-2 (Tokio: Šúeiša)
Hirokane, Kenši (1985-1995): *Kačó Šima Kósaku*, sv.1-17 (Tokio: Kódanša)
Hirokane, Kenši (1995-2002): *Bučó Šima Kósaku*, sv.1-13 (Tokio: Kódanša)
Honma, Čijoko (1996): *Akačan ga hošii!!* (Tokio : Kódanša)
Ičidžó, Jukari (1993): *Dakara boku ga tameiki wo cuku*, in *Júkan kurabu*, sv.14 (Tokio: Šúeiša)
Ičidžó, Jukari (2005): *Maja no sórecu* (Tokio: Šúeiša)
Ikeda, Rijoko (2002): *Oniisame e* (Tokio: Čúó kóronša)
Ikeda, Rijoko (1978): *Kuródínu!* (Tokio: Šúeiša)
Jamagiši, Rjóko (1976): *Široi heja no futari* (Tokio: Hakusenša)
Jasuda, Hirojuki (1996): *Šomuni*, sv.1-3 (Tokio: Kódanša)
Jošida, Akimi (1986): *Sakura no sono* (Tokio: Hakusenša)
Kikugawa, Čikako (1992): *Jami ni koibito* (Tokio: Kódanša)
Kódo, Kazu (1986): *Hai, čízu!!* (Tokio: Kódanša)
Mihara Jóko (1990): *O no ičizoku* (Tokio: Kódanša)
Mihara, Jóko (1990): *Migawari ueddingu* (Tokio: Kódanša)
Mihara, Jóko (1990): *Puropósu tóri* (Tokio: Kódanša)
Mitani, Misako (1995-1996): *Kosodate paradaisu*, sv. 1-2 (Tokio: Kódanša)
Moritani, Sačiko (1984): *On Time* (Tokio: Kódanša)
Nagai, Gó (1997-2000): *DEVILMAN LADY*, sv.1-17 (Tokio: Kódanša)
Nagai, Gó (1973): *Kjutí Haní*, sv. 1-2 (Tokio: Akita šoten)
Ogimaru, Masako (1996-1998): *Handžuku resutoran*, sv. 1-7 (Tokio: Kódanša)
Óniši, Makoto (1990) *Kangofu monogatari*, sv. 1-2 (Tokio: Kódanša)
Rjóka, Šú, Jumeno, Kazuko (1994-1997): *Kono hito ni kakero*, sv.1-15 (Tokio: Kódanša)
Sonoda, Keniči (2005): *GUNSMITH CATS*, sv. 1-4 (Tokio: Kódanša)
Šimizu, Jasuo (1994-1999): *Kiččin no tacudžin* (Tokio:Kódanša)
Takaja, Nacuki (1999-2007): *FRUITS BASKET*, sv. 1-27 (Tokio, Hakusenša)
Takeuči, Naoko (1992-1995): *Bišódžo senši Sérá Mún*, sv. 1-18 (Tokio: Kódanša)
Tezuka, Osamu (1995): *MW*, sv. 1-2 (Tokio: Šógakkan)
Tone, Júko (1988): *Kimi ni aete jokatta* (Tokio: Kódanša)
Wakabajaši, Miki (1997-1999): *Fucucukasugiru jome desu ga*, sv. 1-5 (Tokio: Kódanša)

Dobový tisk:

Dansei kinši – Ósaka rezubian baa sennjúki (1966). *Džicuwa to šuki*, č.2, s.182-185

Nakagawa, Yonosuke (1944): The greater East Asia War and the Renaissance of the Japanese Woman, *Kyoto University Economic Review*, 19, č. 1, s. 1–19
Nosu, Šiniči (1942): Šúró bosei to ikudži no mondai, *Kadži to eisei*, 18, č. 3, s. 22-29
Sasano, Džiró (1942): Hataraku onna, hokori wo motejo! *Kadži to eisei*, 18, č. 3, s.30-33

Dobová literární díla či pojednání:

Kaibara, Ekken (1995): *Wazokudódžikun* in: Macuda, Mičio (ed.), Kaibara Ekken (Tokio: Čúókóronša)
Konfucius: *Hovory* dostupné z
http://www.phil.muni.cz/plonedata/wksc/Studentsky_portal/Studijni_materialy/Texty/Konfucius_Hovory.pdf
Saikaku, Ihara (1967): *Největší rozkošnice* (Praha: Odeon)

Sekundární literatura:

Abramsová, Lynn (2005): *Zrození moderní ženy: Evropa 1786-1918* (Brno: CDK)

Allison, Anne (1996): *Permitted and Prohibited Desires: Mothers, Comics, and Censorship in Japan* (Boulder: Westview Press)

Ambaras, David Richard (2005): *Bad Youth: Juvenile Delinquency and the Politics of Everyday Life in Modern Japan* (Berkeley: University of California Press)

Atkins, E. Taylor (2001): *Blue Nippon: Authenticating Jazz in Japan* (Durham: Duke University Press)

Bandó, Mariko (ed.) (1998): *Nihon no džosei détabanku* (Tokio: Ókurašó sakkjoku)

Barthes, Roland (2004): *Mytologie* (Praha: Dokořán)

Bourdieu, Pierre (2000): *Nadvláda mužů* (Praha: Karolinum)

Brinton, Mary (1993): *Women and the Economic Miracle: Gender and Work in Postwar Japan* (Berkeley: University of California Press)

Buckley, Sandra (2009): *The Encyclopedia of Contemporary Japanese Culture* (Hoboken: Taylor & Francis)

Burston, Paul, Richardson, Colin (1995): *A Queer Romance: Lesbian, gay man and popular culture* (London: Routledge)

Carter, Cynthia (2012): „Sex/Gender and the Media: From Sex Roles to Social Construction and Beyond“, in Ross, K. (ed.), *The Handbook of Gender, Sex and Media* (Oxford: Wiley-Blackwell)

CORNELL, LAUREL L. (1984): „WHY ARE THERE NO SPINSTERS IN JAPAN?“, *JOURNAL OF FAMILY HISTORY*, 9, č. 4, s. 326-339

Crompton, Louis (2006): *Homosexuality and Civilization* (Cambridge: The Belknap Press of University of Harvard Press)

Curran, Beverley, Welker, James (2005): „From the Well of Loneliness to the akarui rezubian“, in McLelland, M., Dasgupta, R., *Genders, Transgenders and Sexualities in Japan* (Abingdon: Routledge), s.33-48

Dales, Laura (2009): *Feminist Movements in Contemporary Japan* (London: Routledge)

Deal, William E., Brian Douglas Ruppert (2015): *A Cultural History of Japanese Buddhism* (Hoboken: Wiley-Blackwel)

de Beauvoir, Simone (1967): *Druhé pohlaví* (Praha: Orbis)

Dobbins, James C. (2004): *Letters of the Nun Eshinni: Images of Pure Land Buddhism in Medieval Japan* (Honolulu: University of Hawaii)

Doi, Takeo (1981): *The Anatomy of Dependence* (Tokyo: Kodansha International)

Earhart, H. Byron (2013): *Religion in Japan: Unity and Diversity* (Boston: Cengage Learning)

Ellis, Havelock (1901): *Studies in the Psychology of Sex* (Philadelphia: F. A. Davis Company)

Faderman, Lillian (2002): *Krásnější než láska mužů: Romantická přátelství a láska mezi ženami od renesance po současnost* (Praha: One Woman Press)

Foret, Martin (et al.) (2012): *Studia komiksu: Možnosti a perspektivy* (Olomouc: UPOL)

Foucault, (1999): *Dějiny sexuality I.* (Praha: Hermann & synové)

Freedman, Alisa (2015): „Women and romance on Japanese television“, in Tay, Jinna; Turner, Graeme, *Television Histories in Asia: Issues and Contexts* (London: Routledge)

Frühstuck, Sabine (2000): „Managing the Truth of Sex in Imperial Japan“, *The Journal of Asian Studies*, 59. č.2, s. 332-358

Frühstuck, Sabine (2005): „Male Anxieties: Nerve Force, Nation and the Power of Sexual Knowledge“, in Low, Morris ed., *Building a Modern Japan: Science, Technology and Medicine in the Meiji Era and Beyond* (New York: Pallgrave Macmillan), s. 61-81

Frühstuck, Sabine (2007): *Uneasy warriors: gender, memory, and popular culture in the Japanese Army* (Berkeley: University of California Press)

Fudžimoto, Jukari (1998): *Wataši no ibašo wa doko ni aru no? Šódžo manga ga ucucu kokoro no katači* (Tokio: Gakujó šobó)

Fuess, Harald (2004): *Divorce in Japan: Family, Gender, and the State, 1600-2000* (Stanford, CA: Stanford University Press)

Fujimura-Fanselow, Kumiko (2004): *Transforming Japan: How Feminism and Diversity Are Making a Difference* (New York: Feminist at the City University of New York)

Fujita, Mariko (1989): "It's All Mother's Fault: Childcare and the Socialization of Working Mothers in Japan", *The Journal of Japanese Studies*, 15, č. 1 (1989), s. 67-91

Fušimi, Noriaki (2004): *Gei to iuu keiken* (Tokio: Potto šuppan)

Germer, Andrea (2013): „Japanese Feminists After Versailles: Between the State and the Ethnic Nation“, *Journal of Women's History*, 25, č. 3 (2013), s. 92-115

Giddens, Anothony (2005): *Sociologie* (Praha: Argo)

Gleich-Anthony, Jeanne M (2007): *Democratizing Women: American Women and the U.S. Occupation of Japan, 1945-1951* (Ann Arbor: ProQuest)

Gluck, Carol (1985): *Japan's Modern Myths: Ideology in the Late Meiji Period* (Princeton: Princeton University Press)

Goodman, Carl F (2003): *The Rule of Law in Japan: A Comparative Analysis* (Hague: Kluwer Law International)

Gössmann, Hilaria M. (2000): „New Role Models for Men and Women? Gender in Japanese TV Dramas“, in Craig, Timothy J., *Japan Pop!: Inside the World of Japanese Popular Culture* (Armonk, NY: M.E. Sharpe)

Gössmann et al (2004): „Gender“, in Kreiner, Josef, Ulrich Möhwald, and Hans-Dieter Ölschleger (eds.), *Modern Japanese Society*. (Leiden: Brill), s. 181-218

Gottlieb, N., McLelland, M. ed. (2003): *Japanese Cybercultures* (London: Routledge)

Gordon, Andrew (2009): *A Modern history of Japan: From Tokugawa Times to the present* (New York: Oxford UP)

GRISBY, MARY (1998): „Sailormoon: Manga (Comics) and Anime(Cartoon) Superheroine Meets Barbie: Global Entertainment Commodity Comes to the United States“, *The Journal of Popular Culture*, 32, č.1, s. 59-80

HAGGERTY, BONNIE; ZIMMERMAN, GEORGE ED. (1999): *ENCYCLOPEDIA OF LESBIAN AND GAY HISTORIES AND CULTURES* (NEW YORK: GARLAND)

Hart, Lynda (1994): *Fatal Women: Lesbian Sexuality and the Mark of Agression* (London: Routledge)

Henry, Astrid (2004): *Not My Mother's Sister: Generational Conflict and Third-wave Feminism* (Bloomington: Indiana UP)

Herodová, H. (2008): „Čínský konfucianismus“, in Knotková-Čapková et al., *Obrazy ženy v náboženských kulturách* (Praha-Litomyšl: Paseka)

Hirano, Tošimasa; Hirai, Kazumi (2010): „Džosei wo meguru šakaiteki kankjó no rekišiteki tenkai – dožsei ši nenpjó no kisai kómoku kara“, *Teikjó daigaku bungakubu šakai gakka*, 23, s. 1-45

Hirao, Keiko (2001): „Mothers are the best teachers: Japanese Motherhood and Early Childhood Education“, in Brinton, Mary C. *Women's Working Lives in East Asia* (Stanford, CA: Stanford University Press), s. 180-203

HIRAO, Keiko (2007): „Contradictions in Maternal Roles in Contemporary Japan“, in *Devasahavam, Theresa W., Yeoh, Brenda S.A., Working and Mothering in Asia: Images, Ideologies and Identities* (Singapore: NUS Press)

Hiratsuka, Raichō (2010): *In the Beginning, Woman Was the Sun: The Autobiography of a Japanese Feminist* (New York: Columbia University)

HIRSCH, JENNIFER L. (2000): „Culture, Gender, and Work in Japan: A Case Study of a Woman in Management“, *Ethos* 28, č.2, s. 248-269

Hunter, Janet (2003): *Women and the labour market in Japan's industrialising economy: the textile industry before the pacific war* (London: Routledge Curzon)

Chalmers, Sharon (2002): *Emerging Lesbian Voices from Japan* (London: Routledge)

Chung, Yuehtsen Juliette (2002): *Struggle for National Survival: Eugenics in Sino-Japanese Contexts, 1896-1945* (New York: Routledge)

Imada, Erika (2008): *Šódžo no šakaiši* (Tokio: Haisó šobó)

Imamura, Anne E. (1996): *Re-imagining Japanese Women* (Berkeley: University of California Press)

Ingulsrud J.E.; Allen K. (2010): *Reading Japan Cool: Patterns of Manga Literacy and Discourse* (Lanham: Lexington Books)

Inoue, Kijoši (1964): *Nihon džosei ši I*(Tokio: Saniči šobó)

Inoue, Kijoši (1973): *Nihon džosei ši II*(Tokio: Saniči šobó)

Inoue, Manabu ed. (1995): *Manga no jomikata* (Tokio: Takaradžima)

Ishida, H., McLelland, M., Murakami, T. (2005): „The Origins of „Queer Studies“ in Postwar Japan“, in McLelland, M., Dasgupta, R., *Genders, Transgenders and Sexualities in Japan* (Abingdon: Routledge), s. 33-48

Išikawa Hirojoši, Takašima Hideo (ed.) (2000): *Kókoku kara jomu onna to otoko: Džendá to aidentití* (Tokio: Júzankaku šuppan)

Iwašita, Kijoko (1969): „Daiičidži taisen go ni okeru „šokugjó fudžin“ no keisei“, *Japanese Sociological Review*, 19, č. 4, s. 41-53,

Iwao, Sumiko (1993): *The Japanese Woman: Traditional image and changing reality* (NY: The Free press)

Jamazaki, Takako (2009): „Senzenki Nihon no taišú fudžin zašši ni miru šokugjó fudžin imédži no henjó“, *Kjóiku šakai kenkjú*, 85, s. 93-112

Jansen, Marius B. (2000): *The Making of Modern Japan* (Cambridge MA: The Belknap Press of Harvard University Press)

Jin, Jungwon (2006): *Higaši Adžia no rjósai kenbo ron: Cukurareta dentó* (Tokio: Keisó šobó)

Kakefuda, Hiroko (1992). *Rezubian de aru to iuu koto* (Tokio: Kawabe šódo šinša)

Kamija, Makiko (2014): „Sei naru onnatači: Senrjóšiteki bunmjaku kara ,hahamono no eiga‘ wo minaosu“, *Engeki kenkjú: Engeki hakubucukan kijó*, 37, s. 65-82

Kan, Satoko ed. (2008): *Šódžo šósecu no wandárandó: Meidži kara Heisei made* (Tokio: Meidži šoin)

KATO, ETSUKO (2004): *THE TEA Ceremony and Women's Empowerment in Modern Japan: Bodies Re-Presenting the Past* (London: Routledge Curzon)

Kato, Masae (2009): *Women's Rights?: The Politics of Eugenic Abortion in Modern Japan* (Amsterdam: Amsterdam University Press)

Keaveney, Christopher T (2013): *The Cultural Evolution of Postwar Japan: The Intellectual Contributions of Kaizō's Yamamoto Sanehiko* (New York: Palgrave Macmillan)

KINOŠITA, Hiromi (1982): „MEIDŽIKI NI OKERU IKUDŽI TENŠOKURON TO DŽOŠI KJÓIKU“, *KJÓIKUGAKU KENKJÚ*, 49, č. 3, s. 255-264

Kornicki, Peter F. (2005): „Unsuitable Books for Women? ‚Genji Monogatari‘ and ‚Ise Monogatari‘ in Late Seventeenth Century Japan“, *Monumenta Nipponica*, 60, č.2, s. 147-193

Koshal, Rajindar K.; Yamada, Yuko; Miyazima, Sasuke; Kosha, Manjulika; and Gupta, Ashok K. (2004): „Female Workers in Japan: Opportunities & Challenges“, *Journal of International Women's Studies*, 6, č.1, s.137-148

Koyama, Shizuko (2012): *Ryōsai Kenbo: The Educational Ideal of "good Wife, Wise Mother" in Modern Japan* (Leiden: Brill)

Koyama, Shizuko (2014): „Domestic roles and the incorporation of women into the nation-state: The emergence and development of the ‚good wife, wise mother‘ ideology“, in Germer, A., Mackie, V., Woehr, U., *Gender, Nation and State in Modern Japan* (London:Routledge), s. 85-100

Kunihiro, Jóko (2012): *Media to džendá* (Tokio: Keisó šobó)

Lebra, Takie Sugiyama (1985): *Japanese Women: Restraint and Fulfillment* (University of Hawaii Press)

Liddle, Joanna; Sachiko Nakajima (2000): *Rising Suns, Rising Daughters: Gender, Class, and Power in Japan* (London: Zed)

Lippa, Richard A. (2009): *Pohlaví: Příroda a výchova* (Praha: Academia)

Lock, Margaret M. (1994): *Encounters with Aging: Mythologies of Menopause in Japan and North America* (Berkeley: University of California Press)

Lunsing, Wim (2001): *Beyond Common Sense: Sexuality and Gender in Contemporary Japan* (London: Kegan Paul)

MacDonald, Dwight (1957): „A Theory of Mass Culture“, in Rosenberg, B., *Mass Culture: The Popular Arts in America* (New York: Free Press), 59-73

Macubara, Džunko (1988): *Kurowassan šókógun* (Tokio: Bungei šinšú)

Mackie, Vera (2003): *Feminism in Modern Japan: Citizenship, Embodiment, and Sexuality* (Cambridge: Cambridge University Press)

Mackie, Vera (2014): „Birth registration and the right to have rights: the changing family and the unchanging koseki“, in Chapman, David, and Karl Jakob Krogness, *Japan's Household Registration System and Citizenship: Koseki, Identification and Documentation* (London: Routledge). str. 203-220

Matanle, P., Ishiguro, K. and McCann, L. (2014) Popular Culture and Workplace Gendering among Varieties of Capitalism: Working Women and their Representation in Japanese Manga, *Gender, Work and Organization*, 21, č.5, s. 472-89.

Marshall, Byron K. (1967): *Capitalism and Nationalism in Prewar Japan; the Ideology of the Business Elite, 1868-1941* (Stanford: Stanford University Press)

Matsui, Machiko (2013): „Japan“, in Mak, Grace C.L., *Women, Education and Development in Asia: Cross-National Perspective* (London: Routledge)

Matsuzaka Yukari (2002): *Changes in the Permanent Employment System in Japan* (New York: Routledge)

McLelland, Mark (2005): *Queer Japan from the Pacific War to the Internet Age* (Lanham: Rowman & Littlefield)

McLelland, Mark (2012): *Love, Sex, and Democracy in Japan during the American Occupation* (New York: Palgrave Macmillan)

McLelland, Mark, Mackie, Vera (2014): *Handbook of Sexuality Studies in East Asia* (pp. 402-413). Oxford: Routledge. 2014

McLendon, John (1983): „The Office: Way Station or Blind Alley?“, in Plath, David W., and Samuel Coleman (ed.), *Work and Lifecourse in Japan*. (Albany, NY: State University of New York), str.156-182

McQuail, Denis (2009): *Úvod do teorie masové komunikace* (Praha: Portál)

McVeigh, Brian J. (2004): *Nationalisms of Japan: Managing and Mystifying Identity* (Lanham, MD: Rowman & Littlefield)

Minaguči, Kiseko (2002): „Media and Mother: The Case of Actress Minasu“, *Teikjó kokusai bunka*, vol. 15, 2002, str. 143–160.

Miyaji, Naoko T., Lock, Margaret (1998): „Monitoring Motherhood: Sociocultural and Historical Aspects of Maternal and Child Health in Japan“, in Beauchamp, Edward R., *Japanese Society since 1945* (New York: Garland)

Morohaši, Taiki (2009): *Media riteraši to džendá* (Tokio: Gendaišokan)

Muramacu, Jasuko (1979): *Terebi dorama no džoseigaku* (Tokio: Sótakuša)

Muramatsu, Yasuko (2012): „Gender Construction Through Interactions Between the Media and Audience in Japan“, in *International Journal of Japanese Sociology*, Vol. 11 (2002), s. 72-87

MUTA, KAZUE (2004): „THE NEW JAPANESE Woman“, in Beetham, Margaret, (ed.), (2004). *New Woman Hybridities: Femininity, Feminism, and International Consumer Culture, 1880–1930* (New York: Routledge), str. 205-218

Muta, Kazue (2006): „Feminizumu no rekiši kara miru šakai undó no kanósei: Dandžo kjódó sankaku wo meguru džókjó wo toošite no ikkósacu“, *Šakaigaku hjóron* 52, č.2, s. 292-309

Nagy, Margit (1991): „Middle-Class Working Women During the Interwar Years“, in Bernstein, Gail Lee (ed.), *Recreating Japanese Women 1600-1945* (Berkley: University of California Press) (pp. 199-216)

Nakamura, Momoko (2014): *Gender, Language and Ideology: A Genealogy of Japanese Women's Language* (Amsterdam: John Benjamins)

Nakane, Chie (1973): *Japanese Society* (Tokyo: Charles E. Tuttle)

Napier, Susan (1998): „Vampires, Psychic Girls, Flying Women and Sailor Scouts: Four Faces of the Young Female in Japanese Popular Culture“, in Martinez, D.P. (ed.), *The Worlds of Japanese Popular Culture: Gender, Shifting Boundaries and Global Cultures* (Cambridge: Cambridge University Press), str. 91-109.

Neill, James (2008): *The Origins and Role of Same-Sex Relations in Human Societies* (London:McFarland & Company)

Nishimura Hiroko (1990): „The Family, Communal Ties, and Women“, in National Committee of Japanese Historians (ed.) *Historical Studies in Japan (VII) 1983-1987* (Brill) str.161-188

Nolte, Sharon (1986): *Liberalism in Modern Japan: Ishibashi Tanzan and His Teachers, 1905-1960* (Berkeley: University of California Press)

Oberländer, Christian (2005): „The Rise of Western „Scientific Medicine“ in Japan: Bacteriology and Beriberi“, in Low, Morris (ed.), *Building a Modern Japan: Science, Technology and Medicine in the Meiji Era and Beyond* (New York: Pallgrave Macmillan) 13-36

Ochiai Emiko (1997): *The Japanese Family System in Transition* (Tokyo: LTCB)

Ogasawara, Yuko (1998): Ogasawara, Yuko. *Office Ladies and Salaried Men: Power, Gender, and Work in Japanese Companies* (Berkeley: University of California Press)

Ogi, Fusami (2003): „Female Subjectivity and Shoujo Manga“, in *The Journal of Popular Culture* (Volume 36, Issue 4, 2003), s.780–803

OKANO, KAORI (2009): *YOUNG WOMEN IN JAPAN: TRANSITIONS TO ADULTHOOD* (LONDON: ROUTLEDGE)

Okuda, Akiko; Haruko Okano (1998): *Women and Religion in Japan* (Wiesbaden: Harrassowitz Verlag)

Painter, Andrew, A. (1996): „The Telerepresentation of Gender in Japan“, in Imamura, Anne E. (ed.) *Re-imagining Japanese Women* (Berkeley: University of California Press), str. 46-73

Patessio, Mara (2011): *Women and Public life in early Meiji Japan* (Ann Arbor: The University of Michigan)

Paulson, Joy; Powers, Elizabeth; Lebra-chapman, Joyce (1978): *Women in changing Japan* (Stanford: Stanford University Press)

Ragsdale, Kathryn (1998): „Marriage, the Newspaper Business, and the Nation-State: Ideology in the Late Meiji Serialized KATEI SHOSETSU“, *THE JOURNAL OF JAPANESE STUDIES*, 24, č.2, s. 229-255

Reischauer, E.O., Craig, A.M. (2000): *Dějiny Japonska* (Praha: Lidové noviny)

Renzetti, Claire M., Curran, Daniel J. (2005): *Ženy, muži a společnost* (Praha: Nakl. Karolinum)

Riggins, Stephen H. (1990): *Beyond Goffman: Studies on communication, institution and social interaction* (New York : Mouton de Gruyter)

Robertson, Jennifer (1991): „The Shingaku Woman: Straight from the Heart in Bernstein“, Gail Lee (ed.), *Recreating Japanese Women 1600-1945* (Berkeley: University of California Press), str. 88-107

Robertson, Jennifer (1998): *Takarazuka: Sexual Politics and Popular Culture in Modern Japan* (Berkeley: University of California)

Robertson, Jennifer (1999): „Dying to Tell: Sexuality and Suicide in Imperial Japan“, *Signs*, Vol. 25, No. 1 , s. 1-35

Rosenlee, Lisa Li-Hsiang (2007): *Confucianism and Women – A Philosophical Interpretation* (NY:State University of New York Press)

Rupp, Leila J.(2001): *Vytoužená minulost: Dějiny lásky a sexuality mezi osobami stejného pohlaví v Americe od příchodu Evropanů po současnost* (Praha: One Woman Press)

SAITO, KUMIKO (2014): „MAGIC, SHOJO, AND Metamorphosis: Magical Girl Anime and the Challenges of Changing Gender Identities in Japanese Society“, *The Journal of Asian Studies* 73, č. 1, s. 143–164

Samuels, Richard J. (1996): "Rich Nation, Strong Army": National Security and the Technological Transformation of Japan (New York: Cornell University)

Sanders, Douglas (2014): „What’s law got to do with it? Sex and gender diversity in East Asia“, in McLelland, Mark, Mackie, Vera, *Handbook of Sexuality Studies in East Asia* (OXFORD: ROUTLEDGE), s. 127-149

Sato, Barbara Hamill (2003): *The New Japanese Woman: Modernity, Media, and Women in Interwar Japan* (Durham: Duke University)

Sawada, Janine Anderson (1993): *Confucian Values and Popular Zen: Sekimon Shingaku in Eighteenth-century Japan* (Honolulu: University of Hawaii)

Sekiguchi, Hiroko (2003): „The Patriarchal Family Paradigm in Eight-Century Japan“, in Ko, Dorothy, JaHyun Kim. Haboush, and Joan R. Piggott, *Women and Confucian Cultures in Premodern China, Korea, and Japan*. (Berkeley: University of California), str. 27-46

Shamoon, Deborah (2011): *Passionate Friendship: The Aesthetics of Girls' Culture in Japan* (Honolulu: University of Hawaii'i)

Schmidt, Petra (2005): „Law of Succession“, in Röhl, William, *History of Law In Japan Since 1868* (Leiden: Brill), str. 305-330

Sievers, Sharon L. (1983): *Flowers in Salt: The Beginnings of Feminist Consciousness in Modern Japan* (Stanford CA: Stanford University Press)

Silverberg, Miriam (1991): „The Modern Girl as Militant“, in Bernstein, Gail Lee (ed.), *Recreating Japanese Women 1600-1945* (Berkeley: University of California Press), s. 239-266

Silverberg, Miriam (2009): *Erotic Grotesque Nonsense: The Mass Culture of Japanese Modern Times* (Berkeley: University of California Press)

Slade, Toby (2009): *Japanese Fashion: A Cultural History* (Oxford: Berg)

Smith, Patricia J. (1997): *Lesbian Panic: Homoeroticism in Modern British Women's Fiction* (New York: CU Press)

Storey, John (2012): *Cultural Theory and Popular Culture* (Routledge, London)

Sugijama, Manabu (2000): Otoko to onna no šinboru Kókoku ni okeru dandžo no kigógaku, in Išikawa Hirojoši, Takašima Hideo (ed.): *Kókoku kara jomu onna to otoko: Džendá to aidentití* (Tokio: Júzankaku šuppan)

Sugimoto, Yoshio (1997): *An Introduction to Japanese Society* (Cambridge: Cambridge University Press)

Sugiura, Ikuko (2006): „Lesbian Discourses in Mainstream Magazines of Post-War Japan: Is Onabe Distinct from Rezubian?“, (New York: Routledge) *Journal of Lesbian studies* vol10 č.3,4 (s127-144)

Sugiura, Ikuko (2015): Džosei dóseiai – gensecu wo meguru rekišiteki tenkai to kadai *Wakó daigaku gendai ningenbu kijó* č.8, s.7-26

Suzuki, Michiko (2006): „Writing Same-Sex Love: Sexology and Literary Representation in Yoshiaya Nobuko's Early Fiction“, (*The Journal of Asian Studies* / Volume 65 / Issue 03 / August 2006, pp 575-599)

Suzuki, Michiko (2010): *Becoming modern women: Love and female identity in the prewar Japanese Literature and Culture* (Stanford, California: Stanford University Press)

Sýkora, Jan (2010): *Ekonomické myšlení v Japonsku* (Praha: FFUK)

Sýkora, Jan (2014): „Vyrobena v Japonsku: Cesta tradice i změny“, in Veselý, Karel (et al.), *Made in Japan: Eseje o současné japonské popkultuře* (Praha: Labyrint), s.7-21

Švarcová, Zdenka (2003): *Japonská literatura 712-1868* (Praha: Nakladatelství Karolinum)

Tachibanaki, Toshiaki (2010): *The New Paradox for Japanese Women? Greater Choice, Greater Inequality* (Tokyo: LTCB)

Takemaru, Naoko (2010): *Women in the Language and Society of Japan: The Linguistic Roots of Bias* (Jefferson, NC: McFarland)

Tanaka, Yukiko (1995): *Contemporary Portraits of Japanese Women* (Westport, CT: Praeger)

Therborn, Göran (2004): *Between Sex and Power: Family in the World, 1900-2000* (London: Routledge)

Thompson, John B. (2004): *Média a modernita* (Praha: UK)

Tocco, Martha S. (2003): in Ko, Dorothy, JaHyun Kim. Haboush, and Joan R. Piggott, *Women and Confucian Cultures in Premodern China, Korea, and Japan*. (Berkeley: University of California), str. 193-218

Tokuhiro, Yoko (2009): *Marriage in Contemporary Japan* (London: Routledge)

Tomida, Hiroko (2004): „The controversy over the protection of motherhood and its impact upon the Japanese Women’s movement“, *European Journal OF EAST ASIAN STUDIES* 3, č. 2, s. 243-271

Tominaga, Kenichi (1970): Continuity and change in Japanese Sociology: Past, Present, and Future, in Parman, Edward, Norbeck, Susan: *The Study of Japan in the Behavioral Sciences (Rice University Studies)* (Houston, Rice University)

Tonomura, Hitomi (1990): „Women and Inheritance in Japan's Early Warrior Society“, *Comparative Studies in Society and History*, Vol. 32, No. 3 (Jul., 1990), pp. 592-623

Toyosawa, Nobuko (2008): *The Cartography of Epistemology: The Production of „national“ Space in Late 19th Century Japan* (Ann Arbor: ProQuest)

Tsurumi, Patricia E. (1990): *Factory Girls: Women in the Thread Mills of*

Tsurumi, Patricia E. (1995): “Whose History Is It Anyway? And Other Questions Historians Should Be Asking. In This Case about the Cotton and Silk Thread Factory Women of Meiji Japan”, *Japan Review* 6. (1995): 17–36.

Tucker, Mary Evelyn (1989): *Moral and Spiritual Cultivation in Japanese Neo-Confucianism: The Life and Thought of Kaibara Ekken, 1630-1714* (Albany: State University of New York)

Tuchman, Gaye (1981): The symbolic annihilation of women by the mass media in Cohen, S. and Young, J. (eds), *The Manufacture of News* (London: Constable. Tudor-Hart, J.)

Yoda, Tomiko, and Harry D. Harootunian (2006): *Japan after Japan: Social and Cultural Life from the Recessionary 1990s to the Present* (Durham: Duke University Press).

Young, J: *The Manufacture of News* (London: Constable. Tudor-Hart, J.)

Yukongdi, Vimolwan; John Benson (2006): *Women in Asian Management* (London: Routledge)

Uno, Kathleen (1991): „Women and Changes in the Household Division of Labor“, in Bernstein, Gail Lee (ed.), *Recreating Japanese Women 1600-1945* (Berkeley: University of California Press), s. 17-41.

Vodáková, Alena, Vodáková, Olga (eds.) (2003): *Rod ženský* (Praha: SLON)

Vogel, Ezra (1971): *Japan's New Middle Class* (Berkeley: University of California Press)

Vogel, Suzanne Hall; Vogel Steven, K. (2013): *The Japanese Family in Transition: From the Professional Housewife Ideal to the Dilemmas of Choice* (Lanham: Rowman & Littlefield).

Watanabe, Džuniči (1997): *Kaibógakuteki džoseiron* (Tokio: Kódanša bunko)

Wakabajaši, Mitsuru; Munetaka, Hisako (1987): *Džosei rídá ni taisuru taido, Keiei kódó kagaku*, 2, č.1, s. 15-22

Walker, Brett L. (2015): *A Concise History of Japan* (Cambridge: Cambridge University Press)

Watanabe, Šúko (2009): *Šódžo no tandžó: Kindai Nihon ni okeru šódžo kihan no keisai* (Tokio: Šinsenša)

Wilson, Sandra (2006): „Family or state? Nation, war, and gender in Japan, 1937–45“, in *Critical Asian Studies* 38 (2), str. 209–38.

Zahrádka, Pavel (2009): *Vysoké versus populární umění* (Olomouc: Periplum)

Internetové zdroje:

Kurihara Toshie: *A History of Women in Japanese Buddhism: Nichiren's Perspectives on the Enlightenment of Women*. [online]. 2013. [cit. 2013-09-02]. Dostupné z: <http://www.iop.or.jp/Documents/0313/kurihara.pdf>

Shoji, K. (2002). *The thorny topic of 'office flowers'* | *The Japan Times*. [online] The Japan Times. Available at: <http://www.japantimes.co.jp/life/2002/12/16/language/the-thorny-topic-of-office-flowers/> [Accessed 31 Mar. 2016].

The Economist. (2008). *A question of character*. [online] Available at: <http://www.economist.com/node/11880350> [Accessed 30 Mar. 2016].

Japan and Economics. Labor Force Update. [Accessed 25 Mar. 2016]

available at: <http://japanandeconomics.blogspot.cz/2013/08/labor-force-update.html>

Tsuruga, Minako: Lesfemi. *Lesbianism and Feminism*. [online]. 2003. [cit. 2015-03-30]. Dostupné z: http://www.geocities.jp/lesfemi/mo/lesfemi_mo_yukineko_eng.html

Yabuta, Yutaka: *Rediscovering Women in Tokugawa Japan*. [online]. 2000. [cit. 2015-11-15]. Dostupné z: <http://rijs.fas.harvard.edu/pdfs/yabuta.pdf>

Encyklopedie, slovníky:

Asahi džidai jógo čiezó, 1992. Tokio: Asahi šinbunša

Lexikon východní moudrosti: buddhismus, hinduismus, taoismus, zen, 1996. Olomouc: Votobia